

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha

Herausgeber: Societad Retorumantscha

Band: 89 (1976)

Artikel: Societad Retoromantscha : Institut dil Dicziunari Rumantsch Grischun : rapport per la perioda digl 1. d'avrel - 31 da december 1975

Autor: Decurtins, Alexi / Stricker, Hans

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-232145>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Societad Retoromontscha

Institut dil Dicziunari Rumantsch Grischun

Rapport per la perioda digl 1. d'avrel—31 da december 1975

I Redacziun e publicaziun

1. Redacziun

Tochen la fin da mars han ils redactors lugau da cuminonza excerpts en las differentas cartotecas (romontscha, etimologica, ideologica). Pér suenter las vacanzas da Pastgas (miez avrel) essan nus vegni a frida da reprendre la redacziun. Dapi lu ein las suandontas serias d'artechels vegnidas redigidas:

scatla 188 fort II — foura	ms. 60 p.
scatla 189 foura — fraid	ms. 92 p.
scatla 190 fraidezza — frapper	ms. 66 p.
scatla 191 frar — fregna	ms. 65 p.
total	ms. 283 p.

La raccolta ei considerabla, cunzun sch'ins tegn adaquen ch'il secund redactor, sgr. dr. Hans Stricker, ei sededicaus ensemen cun la secretaria intensivamein alla tgira dalla infrastruttura (biblioteca, cartotecas, par. sutvart II).

2. Publicaziun

El decuors dils 1975 ein cumpari ils dus fascichels:

78 flamma — fö

79 fö — foura

Il fascichel 79 ei arrivaus cun in cert retard, stuend la stamparia empustar suenter e spitgar sil pupi usitau per la stampa dil Dicziunari che fuva ius a fin.

Omisdu fascichels 78 e 79 portan ils num da la cudria da redacturs che han dau particulara tempra als carnets dil 6avel volum avonmaun, cunzun dil cauredatur partent, sgr. dr. Andrea Schorta e da nossa anteriura collega, drsa. Ricarda Liver. Dil fascichel 79 era gia semtgada ina buna part en l'empreda correctura cu nus havein surpriu la redacziun. Da niev ei vegnida vitier la gruppa d'artechels da *fort 1 — foura*. Ella cuntegn d. a. las contribuziuns pli grondas *fossa e fotsch*. *fossa* muossa ch'igl ei pusseivel, considerond pugns da vesta particulars, da cumpletar il maletg che auters artechels gia redigi, sco *bara* (DRG. 2, 139), *crusch* (4, 285) etc. han dessignau. En tals cass tucca ei d'evitar ton sco selai repetiziuns nunnecessarias. Pigl artechel *fotsch*, v. d. per la causa senza e siu svilup, era nies material plitost scars. Ei caztgass da baghegiar ora artechels da quella specia pli fetg. Mo sch'ins vul buca riscar da tardivar la publicaziun, eisi il pli cunvegnet dad ir mintgamai ina via da miez. Per omisdu artechels han differents enconuschents egl intschess romontsch gidau nus cun informaziuns ed illustraziuns. Ual en connex cun *fossa e fotsch* vegn il lectur a remarcar ils stupents bials exempels da documents vegls e dalla litteratura moderna che preciseschon la causa u la lavur savens cun pli gronda vigur e calira ch'ina descripziun fatga aposta.

3. *Cumposiziun*

Dil fascichel 80 ein avonmaun en l'empreda correctura ils artechels *fraidezza — fregna*. La stamparia ei vidlunder da tschentiar aunc uonn era il manuscret che vonza.

Cun mo dus redacturs actualmein eisi buca mal fatg da reducir per la letga la publicaziun e da far il pass suenter la comba. Quei ton damondan era las biaras lavurs internas che nus astgein buca negligir. Mo era las finanzas imponan ina certa prudientscha, schinavon ch'ei reussescha buca d'anflar egl avegnir ina via pli segira che ils davos onns.

II *Infrastructura*

1. *Biblioteca*

a) *Plaz necessari*

El rom dil preventiv havein nus luvrau da rudien vid la biblioteca. Las crunas ein vegnidas alzadas en l'entira habitaziun tocca plantschiu, novas crunas ein vegnidas construidas el zuler. Ellas porschan il plaz necessari per divers onns. Quella mesira ha giu per consequenza che nus havein stuiu plazzar auter ils cudischs e las periodicas.

b) Reordinaziun dalla grupp R

La grupp da cudischs cun la sigla R (cudischs romontschs e sur dil romontsch) ei quella che crescha il pli fetg, essend che nus stuein tschercar dad esser en quei grau aschi cumplets sco mo pusseivel. Per arrivar en quella sparta ord ils embrugls d'ordinaziun ha ei giu num sparter R en differents camps (cudischs religius vegls, belletristica, linguistica, lungatg administrativ, mieds didactics, periodicas etc.) e gruppar ils cudischs cronologicamein.

c) Acquist da novs cudischs

Novs cudischs vegnan acquistai duront igl onn ora strictamein el rom dil preventiv. Ei vegn ad esser la finamira da slargiar las excellentas collecziuns sco tochen dacheu cun igl intent da dar entamaun als redactors in instrumentari adina pli cumplet e manischabel.

d) Ligiadira

En la perioda vargada havein nus schau ligiar ordvart biars cudischs e fotocopias da manuscrets. Sper periodicas e monografias pertucca quei oravontut las fotocopias dallas gasettas romontschas veglias, cunzun quellas dil 19avel tschentaner. Ellas eran per part gia excerptadas per nies diever. Ussa stattan ellas denton a disposiziun a nus per controlla e per eventuals novs excerpts sche quei para cunvegnent.

2. Inventari

La finanziaziun dil Dicziunari entras il Fond Naziunal, e cheutras in traffic e menaschi per la letga pli cumpliau che fin ussa, intimescha nus da survegnir ina megliera survesta era concernent igl inventari e la spediziun da cudischs. Per quella raschun havein nus puspei concentrau nies grond deposit da cudischs, piazzaus a Samedan, tier nus a Cuera. Ils volums dil DRG, las Annalas ed autras ediziuns han anflau ina andanta canorta en scaffas normadas sil plantiu. Sgr. scol. sec. R. Vital, conservatur dalla Chesa Planta ei staus zun survetscheivels cun semtgar ils cudischs per il transport. Persuenter e per siu quitau dil deposit dalla SRR a Samedan mereta el in grond engraziament. Plinavon havein nus schau ligiar sco previu ca. 80 serias da fascichels dil secund volum dil DRG. Quei vegn a facilitar la vendita e spediziun.

III Festivitat dil premi OSSIAN

Ils 7 da zercladur ha la Fundaziun F.V.S. da Hamburg surdau a Cuera alla Società Retorumantscha il premi OSSIAN per ses merets sil camp dalla tgira e promoziun d'ina minoritad linguistica. Quella festivitat che ha clamau a memoria la SRR ed il Dicziunari en vasts cerchels eifer ed ordeifer nossa tiara, ha dau alla suprastanza, mo era als redactors ed alla secretaria in tschuat lavur.

Nus havein cartiu ch'ei seigi bein fatg da mussar als hosps envidai entras ina exposiziun concentrada, tgi che la SRR ed il Dicziunari ein e tgei lavur ch'els fan. Quella ha giu ina buna accoglientscha e survescha a nus era vinavon sco in mied beinvegniu d'informaziun.

IV Finanziaziun

Igl ei aunc adina buca reussiu d'arrivar ad in concept beindefiniu concernent la finanziaziun dils Vocabularis naziunals. Tonaton para ei ch'ei fetschi plaun allaga dis. Ei semuossa pli e pli che ni la Societad Retoromontscha ni il Cantun Tessin, respectiv ni il Dicziunari ni il Vocabolario, ein el cass da cuvierer persuls ils cuosts dil budget dils vocabularis cun ils mezs a disposiziun, aschia ch'ins vegn a stuer tschercar ensemen cul Fond Naziunal ina untgida.

Ina sentupada a Cuera, ils 22 d'avrel 1975 cun sgr. dr. Gschwind, representant dils Programs naziunals, dueva sclarir, schebein ei seigi pusseivel da ligiar ils vocabularis cun retschercas orientadas pli fetg sin la vart pratica. Nus havein fatg attent ch'il Dicziunari, che seigi buca mo in vocabulari dialectal, hagi en quei risguard ina veglia tradiziun e prestaziun. Ei fuss denton buca fetg d'engrau d'adossar als redacturs novas lavurs. Quei vegness mo a frenar la redacziun e cheutras a periclitar igl andament dall'ovra.

Da remarcar eisi ch'ils sforzs dalla suprastonza (specialmein dil president e dalla cassiera) d'integrar ils redacturs en la cassa da pensiun dil cantun han giu success. In vegl postulat ei cheutras realisaus. Quei pass dat pli gronda segirtad als redacturs che entran, mo levgescha era la Societad ed il Fond Naziunal en lur prestaziuns socialas. Era il Cantun mereta nies engraziament per sia buna entelgientscha.

V Igl Institut dil Dicziunari sco center d'informaziun

1. Differentas gruppas da scienziats e linguists han visitau igl onn 1975 il Dicziunari.

- Ils 12 d'avrel viseta da prof. dr. B. Boesch, universitad da Friburg en Brisgovia cun docents e students
- ils 26 d'avrel ina gruppa sut la direcziun da prof. dr. M. Pfister, universitad da Marburg
- ils 6 d'uost professor dr. H. Stimm e dr. M. Aschenbrenner, universitad da Minca cun students romanists

- ils 2 da settember prof. dr. J. Kramer, universitad da Cologna cun students e docents
- 2. Dr. Iso Camartin, stipendiat dil Fond Naziunal, dapresent a Harvard, ha luvrau cheu tier nus naven dils 11 d'uost duront ca. 3^{1/2} jamnas per agen diever ed agen cuost. El s'occupescha en in rom pli vast dils Romontschs sco minoritad dil pugn da vesta sociologic ed ideologic. Las biaras discussiuns ensemen cun il giuven scenziaiu ein stadas era pils redactors zun profiteivlas.
- 3. Prof. Francesco Garilli, docent all'universitad da Palermo, ha frequentau il Dicziunari denter ils 22 ed ils 31 d'uost per sededicar al studi dil ladin e cunzun da vegls texts engiadines.

VI Referats, publicaziuns, congress

A. Decurtins:

1. Referats

- Ils 19 da settember el Bogn Tenigia/Sumvitg, participaziun al colloqui «Das Rätoromanische, Kleinsprache im Alltag» ensemen cun conector dr. G. Deplazes, prof. dr. H. Stimm e pader dr. A. Widmer.
- ils 20 da settember, ibid. «Aus der Werkstatt des Dicziunari Rumantsch Grischun».
- ils 5 da november a Savognin, uniu da dunnauns e mattauns, «Observaziungs sur digl muvimaint rumantsch».
- ils 8 da november a Casti/Alvra, Uniu cantunala da scolasts, «Wesen und Problematik des Rätoromanischen» uniu cun ina pintga exposiziun «Sprachforschung und Spracherhaltung».

2. Publicaziuns

- Ramun Vieli/A. Decurtins, *Vocabulari romontsch tudestg-sursilvan*. Ed. Ligi Romontscha, Cuera 1975. 1292 pp. + LXXII introd.
- «Ils neologissem el romontsch». *Annalas* 88 (1975), 9—51.
- «Il premi OSSIAN alla Societad Retoromontscha», *Gasetta Romontscha* 119, (1975), nr. 45
- «Eine Ehrung der Rätoromanen», *Basler Nachrichten* 149 (1975, S. 27).

- «*Andrea Schorta zum 70. Geburtstag*», Bündner Tagblatt 123 (1975, nr. 74).
- «*Il romontsch all'universitad*,» Cal. Rom. 1976, 245—53.

H. Stricker:

1. a) *Publicaziuns*

- «*Das neue deutsch-surselvische Wörterbuch*», Bündner Zeitung, 25.4.1975, p. 37; National Zeitung, 14.8.1975, Nr. 251, p. 21.
- «*Dicziunari Rumantsch Grischun (DRG) und Rätisches Namenbuch (RN)*», Forschungsbericht; en: ONOMA, Bibliographical and Information Bulletin (Leuven, Belgium), vol. 18, 1974, p. 513s.
- «*Die romanischen Flurnamen von Grabs*». Seria d'artechels, en: Werdenberger & Obertoggenburger (dapi uost 1975).
- «*Namenforschung als Ausdruck menschlichen Gemeinschaftslebens*». Zum 12. Internationalen Kongress für Namenforschung in Bern (25.—29. August 1975). En: Bündner Zeitung, 19.9.1975, p. 23 (era en St. Galler Tagblatt, Bündner Tagblatt).

b) *Emissiuns*

- «*Andrea Schorta e siu Cudisch da nums retic*». Radio romontsch, emissiun «Patnal», 6.4.1975.
- «*Rätische Ortsnamenforschung*». Referat da radio, Schweizer Radio, 1. Programm, 7.9.1975, 12.00—12.15 h.

2. *Congress*

Participaziun a:

- «*Tagung für alemannische Dialektologie*», a Bezau (Vorarlberg), 1—3 da matg 1975.
- «*12. Internationaler Kongress für Namenforschung*», a Berna, 25—29 d'uost 1975.

VII Fatgs persunals

Ils 27 da mars ha sgr. dr. *Andrea Schorta* remess siu uffeci da cauredactor. Ch'el ha bandunau cun malaveta igl Institut dil Dicziunari suenter ina

actividad da 40 onns ei capeivel. En quei liung spazi ha il cauredatur partent fatg atras ils aults e bass cumpigliai cun ina semeglionta interpresa. Entrond dils 1935 en la redacziun dil Dicziunari eis el fruntaus els onns dalla crisa che frenava era la redacziun e publicaziun dils fascichels semtgai e scaffeava da tutta sort malruaus. Lu ei vegnida l'uiara cun ses disturbis e quitaus, nua ch'il giuven redatur ei staus temps alla liunga persuls, cargaus ultra da quei cul buordi dil Cudisch da nums retic. Pér suenter ha ei dau ina perioda da calma e da consolidaziun finanziaria e scientifica dall'ovra. Andrea Schorta ha mai schau stermentar, mobein ha tschentau en lavur sistematica ed endinada in crap da cantun suenter l'auter.

Cu el ha surpriu la tgira dil Dicziunari, era la documentaziun, excepju las impurtontas raccoltas entras ils emprems questiunaris ed entras las empremas campagnas d'excerpts, zun mudesta. Oz ei quei instrumentari la luschezia digl institut. Il cauredatur ha adina teniu mirau d'anflar e dad arver novs arcuns, capavels da nutrir e profundar la retscherca e la presentaziun dil romontsch. Aschia ei sesviluppada l'ediziun dallas fontaunas da dretg, mo era biars auters uaffens ch'el ha ideau e sez realisau.

En quei cuort rapport setracta ei buca da numnar quei tut en detagl ni schizun da dessignar e valetar sia prestaziun che resplescha il meglier dils mellis artechels pli gronds e pli pigns dil Dicziunari. Biaronz ei igl intent da questas lingias quel da schar sentir, tgei che la Societad Retoromontscha ed il Dicziunari piardan cun il cauredatur partent e buc il davos cun la summa da sias experientschas ed enconuschientschas che tschaffan en las ragischs dall'ovra sezza.

Il Dicziunari ei, encunter l'idea dils emprems pioniers, daventaus ina interpresa da generaziuns. E tut plaيدا persuenter ch'il davos volum dil Dicziunari, cumpari el lu cu el vegli, claudi buca las portas digl institut. En quei senn astga sgr. dr. Schorta far pli lev cun la perschasiun dad haver tschentau in pigiamet solid e dad haver enviau la carga en laisas che lubeschan e franchiseschan la cuntinuitad.

Nus engraziein a sgr. dr. Andrea Schorta zun fetg per tut quei ch'el ha barhau e prestau pil Dicziunari, mo era per quei ch'el ha dau sco scienziou e sco ina persunalitad profilada a ses collegas ed a ses collaboraturs.

Sgr. Florentin Lutz, stud. fil., Curaglia, ha luvrau cheu tier nus ca. 4 jamnas igl uost—settember. El ha cuntinuau cun la lavur entschatta vid la documentaziun fotografica, ha dentonera fatg per nus controllas da citats ed auters buns survetschs.

Sgr. prof. W. Liebeskind, Genevra /Mühlehorn, ha giu schenghegiu a nus ina bufatga pintga biblioteca davart ils Sorabs (pievel minoritar slav en la Tiaratudestga orientala) e davart autras minoritads europeas (Bascs, Bretons, Catalans). Ils 11 e 12 da settember ha el per agen cuost ordinau cheu tier nus ils cudischs e scret ils cedels per in futur inventari. Quella premura ed attaschonza ei digna da nies engraziament resentiu.

En sia 9avla seduta statutarica, ils 23 d'uost a Berna, ha il Comite internaziunal dalla scienza onomastica eligiu dr. Hans Stricker sco

commember e representant per la Svizra retoromontscha. El daventa en quei uffeci successur da sgr. dr. A. Schorta.

Per finir vulein nus admetter in bien engraziament a tuts quels ch'ei sefatgs meriteivels durant igl onn ora en ina moda u l'otra. Quel s'auda oravontut alla Societad Retoromontscha ed a sia suprastanza che ha giu cul Dicziunari ils 1975 ina spurtella pleina travaglias e panzieris.

Cuera, ils 18 da dec. 1975

Institut dil Dicziunari
Rumantsch Grischun
Alexi Decurtins
Hans Stricker